

Cauza C-177/94

Acțiune penală împotriva lui Gianfranco Perfile

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, formulată de către Pretura circondariale di Roma, sezione distaccata di Frascati)

„Libertatea de stabilire — Libertatea de a presta servicii — Procedura judiciară — Discriminare“

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șasea)
din 1 februarie 1996*

În cauza C-177/94,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CE, de către Pretura circondariale di Roma, sezione distaccata di Frascati de pronunțare, în procesul penal pendinte în fața acestei instanțe, între

Gianfranco Perfile,

parte civilă: **Lloyd's of London,**

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolelor 3, 5 și 6 din Tratatul CE și a articolului 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4 noiembrie 1950,

CURTEA (Camera a șasea),

compusă din domnii C. N. Kakouris, președinte de cameră, G. F. Mancini, F. A. Schockweiler (raportori), J. L. Murray și H. Ragnemalm, judecători,

avocat general: domnul P. Léger,
grefier: domnul R. Grass,

după examinarea observațiilor scrise prezentate:

- pentru domnul G. Perfile, pârât în acțiunea principală, de către A. Rossotti și D. Vicini, avocați în baroul din Roma,

- pentru societatea Lloyd's of London, de către A. Giorgetti, avocat în baroul din Milano,

- pentru Comisia Comunităților Europene, de către A. Aresu și P. van Nuffel, membri ai serviciului juridic, în calitate de agenți,

având în vedere raportul judecătorului raportor,

după ascultarea concluziilor avocatului general prezentate în ședința din 16 noiembrie 1995,

* Limba de procedură: italiana.

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin Ordonanța din 2 iunie 1994, primită la Curte la 28 iunie 1994, Vice Pretore (magistrat asistent) în cadrul Pretura circondariale di Roma, sezione distaccata di Frascati a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CE, două întrebări preliminare privind interpretarea articolelor 3, 5 și 6 din același tratat și a articolului 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „Convenția europeană a drepturilor omului“).

2 Aceste întrebări au fost adresate în cadrul unui proces penal pendinte în fața instanței naționale declanșat împotriva domnului G. Perfili, atunci când societatea de asigurare Lloyd's of London (denumită în continuare „Lloyd's“) a solicitat să intervină în cauză în calitate de parte civilă.

3 Din dosarul transmis de către instanța națională, precum și din observațiile scrise prezentate de către părțile în acțiunea principală și de către Comisie reiese că Lloyd a desemnat un reprezentant general pentru Italia printr-o procură autentificată (power of attorney) întocmită în temeiul dreptului englez și în conformitate cu Convenția de la Haga din 5 octombrie 1961, care elimină cerința de legalizare a actelor publice străine.

4 Domnul G. Perfili, bijutier la Colonna (Roma) a scris o poliță de asigurare împotriva furtului cu Lloyd. La doi ani de la încheierea contractului de asigurare, asiguratul a depus la societatea de asigurări o declarație de furt de bijuterii.

5 În urma unei anchete, autoritățile judiciare italiene l-au citat pe domnul G. Perfili să se prezinte înaintea Pretura di Roma ca urmare a acuzațiilor de fals în declarații privind un act ilicit și de tentativă de înșelăciune în formă agravată, ambele infracțiuni grave. Reprezentantul general al Lloyd pentru Italia a împuternicit un avocat, în conformitate cu normele de procedură italiene, pentru a se constitui parte civilă pentru societatea de asigurare în cadrul procesului penal împotriva lui G. Perfili.

6 Potrivit instanței naționale, articolul 78 din Codul de procedură penală italian privind constituirea ca parte civilă în cadrul procesului penal, prevede că atunci când o persoană care a suferit un prejudiciu ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni și care dorește să întenteze o acțiune civilă în cadrul unui proces penal prin intermediul unui reprezentant, trebuie să îi încredințeze acestuia o procură specială. Lloyd's nu ar putea să se constituie în parte civilă, în măsura în care procura generală încredințată reprezentantului său general în Italia nu i-a conferit acestuia un mandat special în vederea constituirii ca parte civilă în procesul penal declanșat împotriva domnului G. Perfili. Conform dreptului englez, o procură generală încredințată unui reprezentant poate să semnifice implicit intenția de a-i acorda astfel de competențe.

7 Instanța națională a concluzionat că există o inegalitate de tratament evidentă între o victimă de cetățenie italiană și o victimă de cetățenie britanică care intenționează să-și apere interesele civile prin intermediul unui mandatar special. Resortisantul englez ar fi, de fapt, împiedicat să-și exprime voința, iar posibilitățile sale de acțiune ar fi limitate din cauza existenței în Italia a unui set de norme speciale care nu există în ordinea juridică internă a acestuia.

8 Având nelămuriri în privința conformității normelor de procedură italiene cu articolele 3, 5 și 6 din tratat, precum și cu articolul 6 din Convenția europeană în temeiul căruia orice persoană are dreptul, în vederea determinării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil sau a temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa, la judecarea cauzei sale de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, Vice Pretorele a adresat Curții următoarele două întrebări:

(1) „Contravine articolul 78 din Codul de procedură penală italian în vigoare dispozițiilor articolelor 3, 5 și 6 din Tratatul de la Roma prin aceea că obligă un resortisant comunitar, în speță un resortisant britanic, care este victima unei infracțiuni și care intenționează să se constituie ca parte civilă în cadrul procesului penal, să întocmească un act juridic special, care nu este prevăzut în ordinea juridică internă proprie, respectiv o procură specială în vederea constituirii ca parte civilă, care ar putea fi inutilă în dreptul englez deoarece ar putea fi cuprinsă în procura generală (power of attorney)?“

(2) „Contravine articolul 78 menționat anterior articolului 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4 noiembrie 1950 și prezintă aceasta relevanță în speță?“

Cu privire la prima întrebare

9 Cu titlu preliminar, trebuie evidențiat, că, în conformitate cu o jurisprudență constantă, Curtea nu are competență, în cadrul acțiunii de pronunțare a unei hotărâri preliminare prevăzute la articolul 177 din tratat, să hotărască asupra compatibilității unei măsuri naționale cu dreptul comunitar (a se vedea Hotărârea din 6 iulie 1995, BP Soupergaz, C-62/93, Rec., p. I-1883, considerentul 13). Dimpotrivă, Curtea are competența de a furniza instanței naționale toate elementele de interpretare din dreptul comunitar care îi pot permite acesteia să hotărască asupra compatibilității dispozițiilor naționale cu dreptul comunitar.

10 Este necesar să se constate, în continuare, că articolul 2 din tratat definește misiunea și obiectivele Comunității enunțate la articolul 3 (a se vedea Hotărârea din 24 noiembrie 1982, Comisia împotriva Irlandei, 249/81, Rec., p. 4005, considerentul 28 și Hotărârea din 29 septembrie 1987, Giménez Zaera, 126/86, Rec., p. 3697, considerentul 10).

11 Articolele 2 și 3 din tratat au în vedere, în special, instituirea unei piețe comune unde mărfurile, persoanele, serviciile și capitalul pot circula liber în condiții de concurență nedegradată. Acest obiectiv este asigurat, în special, prin interzicerea oricărei forme de discriminare exercitată pe motiv de cetățenie. Această interdicție este prevăzută la articolul 6 din tratat și face obiectul întrebării ridicate de instanța de trimitere.

12 În aceste împrejurări, este necesar ca prima întrebare să fie înțeleasă ca solicitând să se răspundă dacă articolul 6 din tratat trebuie să fie interpretat în sensul că se opune faptului că o reglementare a unui stat membru impune victimei unei infracțiuni, care ar dori să se constituie ca parte civilă în cadrul unui proces penal, să emită reprezentantului său o procură specială, atunci când dreptul statului membru a cărui victimă este resortisantul nu prevede această formalitate.

13 În conformitate cu articolul 6 primul paragraf din tratat, în domeniul de aplicare al acestuia, și fără a aduce atingere dispozițiilor speciale pe care le prevede, este interzisă orice discriminare pe motiv de cetățenie.

14 Principiul general de nediscriminare stabilit la acest articol poate, în consecință, să se aplice numai sub rezerva dispozițiilor speciale prevăzute de tratat (a se vedea Hotărârea din 14 iulie 1977, Sagulo e.a., 8/77, Rec., p. 1495, considerentul 11).

15 În domeniul libertății de circulație, această normă a fost pusă în aplicare, în ceea ce privește dreptul de stabilire, prin articolele 52 - 58 și, în ceea ce privește serviciile, prin articolele 59 - 66 din tratat.

16 Legislația națională care reglementează modalitățile de constituire ca parte civilă se referă la posibilitatea ca o societate de asigurare stabilită într-un alt stat membru să-și apere interesele civile în statul gazdă și trebuie analizată în ceea ce privește dispozițiile din tratat privind libertatea de stabilire sau libertatea de a presta servicii în statul gazdă.

17 Cu toate acestea, din jurisprudența constantă a Curții reiese că, interzicând fiecărui stat membru să aplice, în domeniul de aplicare a tratatului, dreptul său în mod diferit pe motiv de cetățenie, articolele 6, 52 și 59 nu vizează eventualele diferențe de tratament care pot rezulta, de la un stat membru la altul, din cauza divergențelor care există între legislațiile diferitelor state membre din moment ce acestea afectează toate persoanele care intră în domeniul lor de aplicare, în conformitate cu criteriile obiective și fără a lua în considerare cetățenia acestora (a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 28 iunie 1978, Kenny, 1/78, Rec., p. 1489, considerentul 18; Hotărârea din 7 mai 1992, Wood și Cowie, C-251/90 și C-252/90, Rec., p. I-2873, considerentul 19, și Hotărârea din 3 iulie 1979, Van Dam en Zonen e.a., 185/78 - 204/78, Rec., p. 2345, considerentul 10).

18 Întrebarea formulată de către instanța de trimitere precum și argumentele de drept și de fapt pe care aceasta le-a furnizat Curții nu îi permit acesteia să examineze dacă, și în ce condiții, o astfel de reglementare națională, aplicabilă nediferențiat, ar putea constitui o barieră nejustificată în calea libertății de stabilire sau a libertății de a presta servicii.

19 În consecință, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 6, coroborat cu articolele 52 și 59 din tratat, care consacră principiul nediscriminării pe motiv de cetățenie, trebuie să fie interpretat în sensul în care se opune la ceea ce o reglementare a unui stat membru impune victimei unei infracțiuni, care ar dori să se constituie ca parte civilă în cadrul unui proces penal, să emită reprezentantului său un mandat special, atunci când dreptul statului membru a cărui victimă este resortisantul nu prevede această formalitate.

Cu privire la a doua întrebare

20 În conformitate cu jurisprudența consacrată, atunci când o legislație națională intră în domeniul de aplicare al dreptului comunitar, Curtea, sesizată cu titlu preliminar, trebuie să furnizeze toate elementele de interpretare necesare pentru aprecierea, de către instanța națională, conformității acestei legislații cu drepturile fundamentale a căror respectare este asigurată de Curte, astfel cum acestea rezultă, în special, din Convenția europeană a drepturilor omului. În schimb, aceasta nu are competență în ceea ce privește legislația națională care nu se situează în cadrul dreptului comunitar (a se vedea Hotărârea din 4 octombrie 1991, Society for the protection of unborn children Ireland, C-159/90, Rec., p. I-4685, considerentul 31).

21 Având în vedere răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua.

Cu privire la cheltuielile de judecată

22 Cheltuielile efectuate de către Comisia Comunităților Europene, care a prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA (a șasea cameră),

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de către Vice Pretore de la Pretura circondariale di Roma, sezione distaccata di Frascati, prin Ordonanța din 2 iunie 1994, hotărăște:

Articolul 6 coroborat cu articolele 52 și 59 din Tratatul CE, care consacără principiul nediscriminării pe motiv de cetățenie, trebuie să fie interpretat în sensul în care nu se opune la ceea ce o reglementare a unui stat membru impune victimei unei infracțiuni, care ar dori să se constituie în parte civilă în cadrul unui proces penal, să emită reprezentantului său un mandat special, chiar dacă dreptul statului membru a cărui victimă este resortisantul nu prevede această formalitate.

Kakouris

Mancini

Schockweiler

Murray

Ragnemalm

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 1 februarie 1996.

Grefier

Președintele celei de a șasea camere

R. Lecourt

C. N. Kakouris